

บทที่ 2

หลักการบริหารงานความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม

การบริหารงานความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น เป็นงานที่ต้องดำเนินงานอย่างจริงจังต่อเนื่องและต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายตั้งแต่เจ้าของกิจการ ฝ่ายบริหาร หน่วยงานความปลอดภัยขององค์กร คนงาน พนักงาน ตลอดจนผู้มาติดต่อหรือลูกค้า การบริหารความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพนั้นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ เจ้าของกิจการจะต้องให้ความสนใจในงานด้านความปลอดภัยเท่าๆ กับงานด้านการผลิต ต้องเป็นผู้ริเริ่มดำเนินงานเกี่ยวกับงานความปลอดภัยอย่างจริงจัง กำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเอาจริงกับการดำเนินงานทุกๆ ขั้นตอน ต้องให้ความสำคัญในทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของคนงาน พนักงาน ผ่านหน่วยงานความปลอดภัยของสถานประกอบการ เพราะเรื่องความปลอดภัยเป็นเรื่องเร่งด่วนไม่ต่างกับงานด้านการผลิต ในอดีตพบว่าองค์กรที่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานความปลอดภัยนั้น ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ เจ้าของกิจการส่วนใหญ่มักขาดความเข้าใจในเรื่องของมูลค่าที่แท้จริงของความเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุและเหตุการณ์ความสูญเสียอื่นๆ เมื่อพิจารณาอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น พวกเขามักจะมีแนวคิดเดิมๆ โดยสนใจเฉพาะค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและเงินทดแทนที่จ่ายให้กับคนงานเท่านั้น จริงๆ แล้วปัจจัยที่ก่อให้เกิดเหตุร้ายได้ย่อมสร้างความเสียหายให้กับการผลิตได้เช่นเดียวกับการทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพและค่าใช้จ่าย

ความปลอดภัยในสถานประกอบการไม่ใช่จะสร้างไม่ได้ อาจจะเป็นการยากที่จะลดอุบัติเหตุให้เป็นศูนย์ในระยะเวลาอันสั้น แต่หากมีการบริหารความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพแล้ว อุบัติเหตุจะเป็นศูนย์ แล้วสถานประกอบการก็จะเกิดความปลอดภัยในที่สุด จากบันทึกเรื่องความปลอดภัยในองค์กรชั้นนำหลายๆ แห่ง ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าอุบัติเหตุไม่ใช่ค่าใช้จ่ายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่นเดียวกับที่บริษัทประกันภัยก็ไม่ใช่หน่วยงานการกุศลเงินที่บริษัทประกันภัยต้องจ่ายไปบวกเข้าด้วยกันกับค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน และถ้าไรตามเป้าหมายจะย้อนกลับมาสู่ผู้เอาประกันในรูปของเบี้ยประกันที่สูงขึ้น โดยมีพื้นฐานขึ้นอยู่กับการเกิดอุบัติเหตุของแต่ละหน่วยงาน นอกจากนี้ในหน่วยงานหลายๆ แห่งยังแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และเงินทดแทนให้กับคนงานซึ่งเป็นเงินจำนวนมากนั้น นับเป็นส่วนเล็กน้อยของค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นที่ประกอบด้วยการสูญเสียที่คิดเป็นค่าใช้จ่ายโดยตรง (Direct cost) และการสูญเสียที่คิดเป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect cost)

แนวคิดพื้นฐานของการบริหารงานความปลอดภัย

การบริหารความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม นับวันจะมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการทำธุรกิจมากขึ้น เพราะความสำเร็จของการบริหารการผลิตที่มีความปลอดภัยย่อมเป็นหลัก ประกันได้ว่า โอกาสเกิดอุบัติเหตุมีน้อยมาก แทบจะไม่มี ความสูญเสียและค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดจากค่ารักษาพยาบาล เงินทดแทน ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าเสียเวลาเสียโอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น เมื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ต้นทุนการผลิตก็ต่ำ สินค้าที่ผลิตได้ก็สามารถแข่งขันในตลาดได้ ผลตอบแทน (กำไร) สูงขึ้นนั่นเอง

พัฒนา บุญญาประภา (2546 : 64) ผู้บริหารที่มีความคิดก้าวหน้าต้องไม่คิดว่า ความปลอดภัยและขบวนการผลิตแตกต่างกัน ความปลอดภัยจะต้องสอดแทรกกลมกลืนเข้ากับขบวนการผลิตสินค้าของโรงงาน จึงจะบรรลุเป้าหมายของการบริหารโรงงาน เพราะจุดหมายคือการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เราต้องพิจารณาองค์ประกอบหรือทรัพยากรพื้นฐานที่ทำให้เกิดงานคือ คน (แรงงาน) วัสดุ เครื่องจักร/อุปกรณ์ สิ่งแวดล้อม การบริหารการผลิตจึงต้องเกี่ยวข้องกับทรัพยากรพื้นฐาน เช่น คน (แรงงาน) ต้องทำการฝึกอบรม คัดเลือก บรรจุ ตรวจสอบคุณภาพ ดูแลสุขภาพ แรงงานสัมพันธ์ ส่วนทรัพยากรพื้นฐานจำพวกวัสดุ เครื่องจักร/อุปกรณ์ สิ่งแวดล้อมนั้น ต้องได้รับการบริหารในเชิงวิชาการ วิศวกรรม การค้นคว้าวิจัย และบำรุงรักษา การบริหารงานความปลอดภัยนั้น โดยทั่วไปแล้วจะยึดหลักหรือการบริหารงานทั่วไปนั่นเอง คือ POSD CORB MODEL

1. การวางแผน

การวางแผน (Planning ; P) เป็นการคิดหรือเตรียมการล่วงหน้า โดยคำนึงถึงนโยบายของหน่วยงานเป็นหลัก มีความสำคัญมากเพราะงานความปลอดภัยจำเป็นต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทำให้ทุกคนรู้จากแผนงานว่า มีการตัดสินใจทำอะไร อย่างไร เมื่อไร และใครทำ

2. การจัดองค์กร

การจัดองค์กร (Organization ; O) เป็นการจัดแบ่งส่วนงานในสายงานปกติตามความจำเป็นของงาน ตามลักษณะของงาน เรียกว่าสายงานบังคับบัญชา และเพื่อเป็นการให้ความสำคัญต่องานความปลอดภัยให้ชัดเจน จึงนิยมจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย เพราะนอกจากสายงานแต่ละสายงาน คนแต่ละคน ต้องทำงานควบคู่ไปกับความปลอดภัยแล้ว ความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสายงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความปลอดภัย จำเป็นต้องได้รับการเชื่อมโยงจึงบริหารจัดการแบบมี

ส่วนร่วมโดยคณะกรรมการความปลอดภัย และมีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยเป็นหลักในทางวิชาการ และประสานงาน

3. การจัดหาและพัฒนาบุคลากร

การจัดหาและพัฒนาบุคลากร (Staffing ; S) เป็นการจัดหาบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการแบ่งงาน อาจรวมถึงการคัดเลือก การประเมินความสามารถ และการพัฒนาทักษะ ให้มีความสามารถในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ส่วนในแง่ขององค์กรความปลอดภัยนั้น คณะกรรมการความปลอดภัย และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยจำเป็นต้องกำหนดตัวบุคคลไว้ในองค์กรด้วย

4. การอำนวยการ

การอำนวยการ (Directing ; D) การดำเนินงานตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ในแง่ของฝ่ายบริหารหมายถึงศิลปะในการบริหารงานด้วย เช่น ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การจูงใจ การสื่อสาร การวินิจฉัยสั่งการ จึงมีคำกล่าวที่ว่า ปลอดภัยไว้ก่อน (safety first) ไม่ใช่ความปลอดภัยเอาไว้ก่อน (safety last)

5. การประสานงาน

การประสานงาน (Coordination ; CO) แผนงานต่างๆ จะก้าวหน้าสู่เป้าหมายได้นั้น ต้องได้รับการประสานงาน สอดส่องดูแลเสมอ ผู้ที่จะประสานงานปกติจะเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย แต่ถ้าเป็นองค์กรใหญ่อาจมีการตั้งหน่วยความปลอดภัย

6. การรายงาน

การรายงาน (Reporting ; R) งานความปลอดภัยก็เช่นเดียวกับงานอื่น ๆ คือ ต้องรายงานจากการปฏิบัติจริง เช่น รายงานประจำเดือน/ประจำปี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผล นอกจากนี้อาจมีรายงานอุบัติเหตุ และรายงานตรวจความปลอดภัยด้วยก็ได้

7. การจัดงบประมาณ

การจัดงบประมาณ (Budgeting ; B) งานความปลอดภัยหลายครั้งจำเป็นต้องลงทุน เช่น จัดซื้ออุปกรณ์ดับเพลิง อุปกรณ์ป้องกัน ติดตั้งการ์ด ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม และค่าใช้จ่ายในการณรงค์จูงใจ ซึ่งยืนยันได้ว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและยังช่วยลดการสูญเสียได้อีกด้วย

การจัดทำแผนบริหารงานความปลอดภัย

การดำเนินการด้านบริหารงานความปลอดภัย ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้แผนงานความปลอดภัยที่ครอบคลุม สมบูรณ์ ครบถ้วน มีประสิทธิภาพในการบริหารให้เป็นไปตามแผนได้ในอนาคต แผนที่ดีนั้นจะต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ด้านกำลังคน วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ กิจกรรมต่างๆ รวมทั้งงบประมาณที่เพียงพอที่จะให้ดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องได้ตามแผนงานที่ได้วางไว้ ซึ่งแผนงานดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาในประเด็นต่างๆ ตามความสำคัญดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่จัดทำแผน

หน่วยงานที่จะจัดทำแผนดังกล่าว ย่อมจะแตกต่างกันไปตามขนาดของกิจการและสถานที่ปฏิบัติงาน สำหรับกิจการขนาดเล็กอาจจะไม่จำเป็นต้องจัดทำแผนของแต่ละหน่วยงาน แต่จะจัดทำแผนของทั้งองค์กรแล้วใช้ดำเนินการร่วมกันในทุกหน่วยงาน ส่วนกิจการขนาดกลางซึ่งมีสำนักงานใหญ่เป็นสถานที่ทำการเพียงแห่งเดียว ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นจุดปฏิบัติงานหลายจุดและมีพนักงานอยู่หลายร้อยคนนั้น ควรจะใช้แผนของทั้งองค์กรเป็นหลักสำหรับสถานที่ทำการดังกล่าว แล้วทำแผนสำหรับแต่ละจุดปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับแต่ละจุดมากขึ้น โดยยึดแผนของทั้งองค์กรเป็นแนวทางและถ้าหากเป็นกิจการขนาดใหญ่ที่มีสถานที่ทำการหลายแห่ง ก็ควรจะต้องจัดทำแผนสำหรับของทั้งองค์กร และแผนสำหรับสถานที่ทำการแต่ละแห่ง และแผนสำหรับจุดปฏิบัติงานแต่ละจุดด้วย และแผนนั้น อาจจะเริ่มทำตั้งแต่ต้นปีงบประมาณทุกปีและไปหมดอายุเมื่อสิ้นปีงบประมาณของปีนั้นๆ โดยจัดทำแผนให้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัทในแต่ละปี

2. หัวข้อของการจัดทำแผนและการจัดทำแผน

เนื่องจากการบริหารงานความปลอดภัยในแต่ละหน่วยงานนั้น มักจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นกิจการประเภทใด มีขนาดเท่าใด หรือหน่วยงานใดเป็นผู้จัดทำแผนก็ตาม โดยทั่วไปแล้วจะกำหนดถึงนโยบายของแผนบริหารงานความปลอดภัย เป้าหมายของแผนบริหารงานความปลอดภัย คำขวัญของแผนบริหารงานความปลอดภัย แผนที่ปฏิบัติการจริง และแผนกิจกรรมเอาไว้ ดังนี้

2.1 นโยบายของแผนบริหารงานความปลอดภัย นโยบายขององค์กร ถือเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นตัวบ่งชี้ถึงท่าทีที่มีต่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับสูง และเป็นรากฐานของนโยบายโดยรวม นอกจากจะต้องระบุถึงลำดับความสำคัญของความ

ปลอดภัย ตลอดจนทิศทางอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมของการควบคุมความปลอดภัยในแง่ของการบริหารงานแล้ว ยังจำเป็นต้องระบุถึงเจตนาที่ชัดเจนของผู้บริหารระดับสูงด้วย นโยบายพื้นฐานนี้จะถูกนำเสนอในรูปแบบของความหรือหัวข้อ และใช้ภาษาที่เรียบง่าย จะทำให้เข้าใจและจดจำได้ดี

2.2 เป้าหมายของแผนบริหารงานความปลอดภัย การกำหนดเป้าหมายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่ต้องการจะบรรลุให้ถึงในปีต่อไปจากการดำเนินการตามแผนดังกล่าว เป้าหมายดังกล่าวนี้ควรระบุเป็นตัวเลข เพื่อบ่งชี้ถึงเป้าหมายของการควบคุมเพื่อความปลอดภัยอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ความปลอดภัยที่กล่าวถึงนี้ ครอบคลุมถึงอัตราของจำนวนครั้งและจำนวนรายของอุบัติเหตุ จำนวนวันและเวลาของการบรรลุเป้าหมายของสถิติการเกิดอุบัติเหตุที่เป็นศูนย์ จนถึงจำนวนรายของการรายงานจากฝ่ายที่รับฟังปัญหาและจำนวนรายที่แล้วเสร็จของการวางมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัย

2.3 คำขวัญของแผนบริหารงานความปลอดภัย การจัดให้มีการประกวดคำขวัญความปลอดภัย เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยรณรงค์ส่งเสริมความปลอดภัยในสถานประกอบการ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อช่วยเหลือสังคมที่ตนสังกัดอยู่ในการที่จะเตือนใจเพื่อนร่วมงาน ให้มีความระมัดระวัง และมีสติในขณะที่ปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาจิตสำนึกและทัศนคติของตัวพนักงานเองให้ได้คิด ไคร่ครวญ และทบทวนถึงวิธีการปฏิบัติงานของตนเองว่าถูกหรือผิดอย่างไร แล้วกลั่นกรองออกมาเป็นข้อความ หรือคำขวัญที่เป็นการเตือนการให้ระมัดระวัง ตลอดจนวิธีปฏิบัติตนอย่างปลอดภัย

2.4 แผนปฏิบัติการจริง เพื่อไม่ให้แผนเป็นเพียงข้อความบนแผ่นกระดาษ เราจำเป็นต้องดำเนินการตามแผนนั้น แต่ถ้ามีเพียงการกำหนดหัวข้อที่ต้องปฏิบัติอย่างเป็นทางการเท่านั้น ก็คงไม่มีใครทราบได้ว่าควรจะทำอย่างไรบ้างจึงจะเป็นการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นทางการ การลงมือปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ จึงดำเนินไปในทิศทางเดียวกันได้ยาก เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องวางกลยุทธ์เพื่อให้มีการปฏิบัติตามแผนอย่างได้ผล สำหรับในแต่ละหัวข้อ โดยจัดทำเป็นแผนรายปีซึ่งระบุเป้าหมายที่จะปฏิบัติให้บรรลุผลในแต่ละเดือน

2.5 แผนกิจกรรม การจัดทำแผนกิจกรรมโดยรวมเป็นรายเดือน โดยยึดแผนบริหารงานความปลอดภัยที่จัดทำไว้นั้นเป็นรากฐาน ซึ่งเป็นใบแทรกแนบอยู่ในแผน กิจกรรมที่ว่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกับคนงานหรือพนักงานทั่วทั้งองค์การ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมเป็นอย่างดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง อันได้แก่ การตรวจตราความปลอดภัย การประเมินสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน การเสนอผลงาน การจัดการแข่งขันกีฬา การตรวจสุขภาพ การทำป้ายแสดงสถิติอุบัติเหตุ การรณรงค์ลดอุบัติเหตุเป็นศูนย์ การสนทนาความปลอดภัย

เป็นต้น โดยระบุไว้ให้เป็นแผนกิจกรรมที่กำหนดระยะเวลา วันเวลา และเนื้อหาของกิจกรรมให้ชัดเจน ตลอดจนการควบคุมกิจกรรมดังกล่าวให้เป็นไปตามแผนกิจกรรมทุกๆ กิจกรรม

การบริหารงานความปลอดภัยจำเป็นต้องจัดทำแผนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริงขององค์กรและนำไปดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลได้ สิ่งสำคัญที่สุดในการจัดทำแผนดังกล่าว คือ การจัดทำแผนซึ่งคนงานหรือพนักงานในองค์กรสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ทำให้คนเหล่านั้นเห็นถึงความสำคัญของแผนบริหารงานความปลอดภัยที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน แล้วคนเหล่านั้นจะให้ความร่วมมือในที่สุด

หลักการบริหารงานความปลอดภัย

ในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญมากในการบริหารงานความปลอดภัยที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยจะใช้หลักการบริหารงานความปลอดภัย ดังนี้

1. การให้ความรู้ด้านความปลอดภัย

โดยการอบรมและให้ความรู้ (Safety training) แก่พนักงานเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี และความรู้เกี่ยวกับกลไกของการเกิดอุบัติเหตุ การทำงานที่ปลอดภัย การป้องกันและการดับเพลิง ตลอดจนการปฐมพยาบาล ฯลฯ ทั้งหมดนี้เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย (safety conscious) ให้เกิดขึ้นแก่พนักงาน ซึ่งจะช่วยกำจัดการกระทำที่ไม่ปลอดภัยได้อย่างสมบูรณ์แม้ว่าจะต้องลงทุนและใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่ยาวนาน แต่ผลที่ได้ก็นับว่ามีค่ามากและจะช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านวิศวกรรมความปลอดภัยลงไปได้มาก

2. การใช้ความรู้ด้านวิศวกรรมความปลอดภัย

การใช้ความรู้ด้านวิศวกรรมความปลอดภัย (Safety engineering) ซึ่งว่าด้วยปรากฏการณ์ของการเกิดอุบัติเหตุและมาตรการป้องกัน โดยการกำจัดต้นตอของอุบัติเหตุในส่วน ของเครื่องจักร การติดตั้งการ์ดของเครื่องจักร การบำรุงรักษาเพื่อความปลอดภัย การตรวจความปลอดภัยของเครื่องมือ สถานที่งาน การควบคุมสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความปลอดภัย อาทิ การลดเสียงดัง ลดฝุ่นละออง การให้แสงสว่างเพียงพอ การปรับอุณหภูมิอากาศให้พอเหมาะ การกำจัดควัน ก๊าซพิษ น้ำเสีย ตลอดจนการออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องสวมใส่ต่างๆ เพื่อให้คนงานได้สวมใส่ขณะทำงานที่มีอันตรายต่อสุขภาพแต่ละชนิด ก็เป็นผลจากการค้นคว้าวิจัยและใช้ความรู้

ทางด้านวิศวกรรมความปลอดภัยทั้งสิ้น แต่ทว่าการใช้หลักการทางวิศวกรรมแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจยังความปลอดภัยแก่พนักงานได้อย่างสมบูรณ์ เพราะหากว่าพนักงานยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยแล้วก็มีมักจะละเมิดมาตรการความปลอดภัยและละเว้นการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ยังผลให้ต้องประสบอันตรายในที่สุด ดังนั้นเราจำเป็นจะต้องมีการให้ความรู้ด้านความปลอดภัย (Safety training) จะทำให้คนงานหรือพนักงานมีความรู้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและปลอดภัย

3. การออกกฎระเบียบ

การออกกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ (Enforcement) เพื่อความปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานในกลุ่มคนหมู่มาก รวมทั้งมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย (SSOP) เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติทางเดียวกันและเป็นมาตรการควบคุม บังคับให้คนงานหรือพนักงานปฏิบัติ โดยประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน โดยปกติในสถานประกอบการจะมีบอร์ดสำหรับปิดประกาศ ซึ่งทุกคนในองค์กรจะทราบถึงกฎระเบียบต่างๆ ในการปฏิบัติคนให้ถูกต้องและปลอดภัย หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าว จะมีมาตรการกำหนดบทลงโทษและจะต้องถูกลงโทษในลักษณะต่างๆ เพื่อให้เกิดความสำนึก และหลีกเลี่ยงการทำงานที่ไม่ปลอดภัยหรือเป็นอันตราย สุดท้ายคนงานหรือพนักงานเหล่านั้นก็จะเคยชินกับสิ่งที่เรียกว่ากฎ ระเบียบ แล้วจะเกิดจิตสำนึกรักความปลอดภัยในที่สุด

วิธีการบริหารงานความปลอดภัย

ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่สำคัญเกี่ยวกับงานด้านความปลอดภัยของผู้บริหาร หัวหน้างาน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ การวางแผน การจัดการ การเป็นผู้นำและการควบคุมดูแล เป้าหมายเบื้องต้นคือความปลอดภัยของคนงานหรือพนักงานในองค์กร วิธีการบริหารงานความปลอดภัยนั้นจะเริ่มที่ตัวผู้บริหารก่อน ผู้บริหารจะต้องเอาจริงเอาจังกับการบริหารงานความปลอดภัยเพื่อให้อุบัติเหตุเป็นศูนย์ โดยการประกาศนโยบาย มอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และจัดตั้งหน่วยงานด้านความปลอดภัยขึ้นอย่างเป็นทางการ ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารกับเรื่องความปลอดภัย

ทัศนคติของผู้บริหารระดับสูงต่อการดำเนินงานด้านความปลอดภัย จะส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้บังคับบัญชาในสายงานต่าง ๆ ขององค์กร และในทำนองเดียวกันทัศนคติของพนักงานระดับล่างก็จะได้รับอิทธิพลโดยตรงจากผู้บังคับบัญชาทั้งหลาย ฉะนั้น หากผู้บริหาร

ระดับสูงขององค์กรไม่มีจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีต่อปัญหาด้านความปลอดภัยแล้วก็ย่อมไม่สามารถที่จะทำให้พนักงานทั้งหลายทุกระดับมีจิตสำนึกทางด้านความปลอดภัยที่ดีได้ ดังนั้นความร่วมมือและความสำเร็จในด้านความปลอดภัยที่แท้จริงจะบังเกิดขึ้นมาได้ต้องอาศัยความตระหนักในความรับผิดชอบนี้ของผู้บริหารในด้านความปลอดภัยเป็นสำคัญ

ฝ่ายบริหารจะต้องแสดงให้เห็นถึงความสนใจจริง และลงมือปฏิบัติเพื่อสนองนโยบายนั้น อย่างจริงจังไม่เช่นนั้นแล้ว นโยบายนั้นก็คงไม่ต่างอะไรกับเศษกระดาษแผ่นหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารอาจแสดงออกโดยการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและโครงการที่กำหนด การประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่มีผลงานความปลอดภัยดีเด่น การศึกษาทบทวนรายงานเกี่ยวกับความปลอดภัย และเข้าร่วมในการประชุมงานเลี้ยงเกี่ยวกับความปลอดภัย และในงานอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนด้านความปลอดภัยของบริษัท ฝ่ายบริหารจะต้องเป็นผู้นำ ในการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ ดังนี้

1.1 ชี้ให้เห็นอยู่เสมอ การผลิตและความปลอดภัยจะต้องเป็นของกลุ่มกันเพื่อทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

1.2 การทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น กฎหรือระเบียบความปลอดภัยของโรงงาน กำหนดว่าพนักงานทุกคนต้องสวมแว่นตานิรภัย หรืออุปกรณ์ป้องกันอื่นๆ ในบางแผนกงาน ฝ่ายบริหารจะต้องปฏิบัติตามกฎนั้นอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นตัวอย่างเมื่อมีโอกาสเข้าเยี่ยมชมแผนกงานนั้นๆ

1.3 ผู้บริหารระดับสูงจะต้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการความปลอดภัยและประชุมเกี่ยวกับความปลอดภัยสม่ำเสมอ เพื่อทราบถึงระดับการดำเนินงานด้านความปลอดภัยขององค์กร

1.4 ให้ความสนใจในการดำเนินการเกี่ยวกับรายงานอุบัติเหตุต่างๆ โดยต้องให้มีการดำเนินการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง เพื่อไม่ให้อุบัติเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำได้ในอนาคต

1.5 เข้าร่วมปรึกษาหารือกับหัวหน้าแผนกหรือหัวหน้าส่วนต่าง ๆ เพื่อทบทวนเกี่ยวกับผลงานด้านความปลอดภัยต่าง ๆ และจัดให้มีการสร้างความสนใจและจูงใจเกี่ยวกับความปลอดภัย โดยการส่งจดหมาย การตีพิมพ์ประกาศที่แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ และการหารือเกี่ยวกับสถิติการประสบอันตรายของสถานประกอบการด้วย

2. นโยบายความปลอดภัย

นโยบายเป็นเครื่องชี้เจตนารมณ์ของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยในการทำงาน นโยบายความปลอดภัยจะต้องกะทัดรัด ใช้ภาษาเข้าใจง่าย มีความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ จะ

เป็นสิ่งรองรับให้มีการดำเนินโครงการความปลอดภัยอย่างกว้างขวาง นโยบายจะชี้ให้เห็นถึงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของสถานประกอบการเป็นสำคัญ

การดำเนินนโยบายความปลอดภัย เมื่อได้มีการกำหนดนโยบายความปลอดภัยแล้ว ผู้บริหารระดับสูงควรได้ชี้แจงนโยบายต่อคณะกรรมการความปลอดภัยในการประชุมครั้งแรก และควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์หรือประกาศนโยบายให้พนักงานทุกคนได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพนักงาน การประกาศหรือประชาสัมพันธ์นโยบายความปลอดภัยนี้อาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การเรียกประชุม การส่งจดหมายหรือหนังสือเวียน จัดทำเอกสาร แผ่นพับแจก การติดประกาศที่แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ และการลงพิมพ์ในอนุสารหรือวารสารของหน่วยงาน นอกจากนี้ อาจคิดไว้ตามสำนักงานของฝ่ายจัดการต่าง ๆ เพื่อเป็นการย้ำเตือนถึงภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบที่พนักงานทุกคนมีต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของบริษัท อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของนโยบายความปลอดภัย และโครงการความปลอดภัยนั้นจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร

3. การมอบหมายความรับผิดชอบด้านความปลอดภัย

ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงสุด โดยปกติแล้วจะต้องมอบหมายอำนาจและความรับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานลงไปยังผู้บริหารทุกระดับ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ซึ่งอาจกล่าวถึงการมอบหมายอำนาจและความรับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานในระดับต่าง ๆ ดังนี้

3.1 สายงานบังคับบัญชาผู้จัดการ (โรงงาน/ฝ่าย) มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ เป็นประธานคณะกรรมการความปลอดภัยของโรงงาน/ฝ่าย รับผิดชอบในความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานทุกคน การวางแผนกำหนดเป้าหมายความปลอดภัย การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านความปลอดภัย การดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัย สั่งการและมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยในการทำงานและติดตามผลการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา เป็นต้น

3.2 สายงานบังคับบัญชานักงานจัดการระดับกลางและวิชาชีพ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม การวางแผนดำเนินงานด้านความปลอดภัยในส่วนงานที่รับผิดชอบ การกำหนดวิธีการทำงานที่ปลอดภัย การสั่งการให้ผู้บังคับบัญชาสอดส่องดูแลให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย จัดให้มีการฝึกอบรมแก่พนักงาน การวิเคราะห์สาเหตุที่เกิดขึ้นและสั่งการแก้ไขทันที การจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลตามลักษณะงานให้แก่พนักงาน เป็นต้น

3.3 สายงานบังคับบัญชาผู้บังคับบัญชาระดับปฏิบัติการ ผู้บังคับบัญชาระดับปฏิบัติการหรือหัวหน้าผู้ควบคุมงาน และหัวหน้างานนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในการสนองนโยบายความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุของแผนกต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่ควบคุมการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยตรง สำหรับความรับผิดชอบที่ผู้บังคับบัญชาระดับปฏิบัติการ คือ ความรับผิดชอบในการดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานที่ปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำด้วยความปลอดภัย การศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการทำงานอย่างปลอดภัยที่สถานประกอบการหรือโรงงาน กำหนดไว้เพื่อนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง เป็นต้น

3.4 สายงานช่วยผู้บริหารและประสานงานความปลอดภัย เพื่อให้นโยบายความปลอดภัยสัมฤทธิ์ผล และให้มีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารระดับสูงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องจัดตั้งหน่วยงานช่วยขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบ ซึ่งอาจเป็นฝ่ายหรือส่วนความปลอดภัย โดยมีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน (safety professional) หรือผู้บริหารและประสานงานความปลอดภัย (safety coordinator) เป็นผู้รับผิดชอบ โดยอาจมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้อำนวยการความปลอดภัย ผู้อำนวยการฝ่ายความปลอดภัย ผู้จัดการความปลอดภัย เป็นต้น หน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานควรประกอบด้วย การตรวจสอบและเสนอแนะให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน การวิเคราะห์งานเพื่อชี้บ่งอันตราย รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันหรือขั้นตอนการทำงานอย่างปลอดภัยเสนอต่อนายจ้าง การประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในการทำงาน การวิเคราะห์แผนงานโครงการ รวมทั้งข้อเสนอแนะของหน่วยงานต่าง ๆ และเสนอแนะมาตรการความปลอดภัยในการทำงานต่อนายจ้าง การตรวจประเมินการปฏิบัติงานของสถานประกอบการให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการหรือมาตรการความปลอดภัยในการทำงาน แนะนำให้ลูกจ้างปฏิบัติตามข้อบังคับและคู่มือ การแนะนำ ฝึกสอน อบรมลูกจ้างเพื่อให้การปฏิบัติงานปลอดภัยจากเหตุอันจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการทำงาน การตรวจวัดและประเมินสภาพแวดล้อมในการทำงาน การเสนอแนะต่อนายจ้างเพื่อให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมกับสถานประกอบการ และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง การตรวจสอบหาสาเหตุ และวิเคราะห์การประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเค็ดร้อันร้ายกาจอันเนื่องมาจากการทำงาน และรายงานผล รวมทั้งเสนอแนะต่อนายจ้างเพื่อป้องกันการเกิดเหตุโดยไม่ชักช้า การรวบรวมสถิติ วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประสบอันตราย การ

เจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงานของลูกจ้าง และปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

3.5 พนักงานทั่วไป พนักงานทุกคนในสถานประกอบการ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเกิดอุบัติเหตุและได้รับผลจากอุบัติเหตุ ดังนั้น พนักงานระดับปฏิบัติการควรมีความสนใจในการเข้ามีส่วนร่วมในงานความปลอดภัย โดยสมัครเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการในคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่กฎหมายกำหนดพนักงานทุกคนต้องทำงานด้วยความสำนึกถึงความปลอดภัยอยู่เสมอทั้งของตนเองและผู้อื่น ต้องรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยและอุปกรณ์ป้องกันภัยชำรุดเสียหาย ต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การจัดตั้งองค์กรความปลอดภัย

หน่วยงานบางหน่วยงานมีความเข้าใจต่อการจัดตั้งองค์กร หรือฝ่ายความปลอดภัยขึ้นมาแล้วให้รับผิดชอบความปลอดภัยของทุกๆ คนในหน่วยงานนั้น เป็นความเข้าใจที่ผิดเพราะที่แท้จริงแล้วทุกคน ทุกหน่วย ในหน่วยงานจะต้องทำงานควบคู่ไปกับความปลอดภัยและ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายโดยรวม จึงมีการจัดการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการความปลอดภัย คณะอนุกรรมการความปลอดภัย โดยแต่งตั้งจากบุคลากรที่มีอยู่ในสายงานหลักมาทำหน้าที่กำหนดนโยบายแผนงานติดตามผล และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สำหรับแผนกหรือฝ่ายความปลอดภัยนั้นถือว่าเป็นฝ่ายวิชาการที่สนับสนุนให้คำปรึกษา แนะนำแก่คณะกรรมการความปลอดภัย คณะอนุกรรมการความปลอดภัย ตลอดจนสายงานหลักเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย

1. หลักในการจัดตั้งหน่วยงานความปลอดภัยแต่ละหน่วยงาน

เนื่องจากสถานประกอบการทั้งหลายมีขนาดและลักษณะ โครงสร้างแตกต่างกันออกไป เช่น อาจเป็นหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานขนาดเล็ก หน่วยงานที่มีหน่วยปฏิบัติงานอยู่หลายแห่ง หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ดังนั้น ในการจัดองค์กรความปลอดภัยของแต่ละหน่วยจึงย่อมมีความแตกต่างกันตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ในกฎหมายที่ว่าด้วยคณะกรรมการความปลอดภัยฯ ยังระบุว่าให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน เป็นเลขานุการของคณะกรรมการ ซึ่งต้องมีการศึกษามากมาย เช่น การจัดการประชุม การดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน โครงการ การฝึกอบรม การติดตามผลความคืบหน้า

เป็นต้น นับว่าเป็นภารกิจที่มีปริมาณมากและต้องการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบอย่างจริงจัง จึงใคร่เสนอข้อคิดเห็นไว้เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาของผู้เกี่ยวข้องพอสังเขป ดังนี้

1.1 หน่วยงานขนาดใหญ่ ในหน่วยงานขนาดใหญ่ ดังได้กล่าวมาแล้วว่าโดยทั่วไปจะมีการจัดตั้งองค์กรความปลอดภัยที่สมบูรณ์แบบ คือ อาจมีการจัดตั้งฝ่ายหรือส่วนความปลอดภัยขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ และมีบุคลากรระดับผู้บริหารช่วยอีกจำนวนหนึ่งเพื่อช่วยในการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายความปลอดภัยของสถานประกอบการนั้น ฝ่ายความปลอดภัยนี้จะมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายการแพทย์ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายซ่อมบำรุง ฝ่ายบุคคล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายการผลิต

สำหรับบางบริษัทที่มีสถานประกอบการอยู่ในเครือจำนวนมาก นอกจากนี้จะมีหน่วยงานความปลอดภัยในแต่ละโรงงานแล้ว เพื่อให้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีแนวปฏิบัติสอดคล้องกัน ควรจะได้มีการจัดตั้งหน่วยงานความปลอดภัยกลาง ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานระดับฝ่ายหรือระดับส่วนขึ้นที่สำนักงานใหญ่ หน่วยงานนี้อาจเป็นหน่วยให้บริการและคำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยในการทำงานทั้งหมดกับโรงงานหรือบริษัทในเครือ

1.2 หน่วยงานขนาดเล็ก ในหน่วยงานขนาดเล็ก ปกติผู้จัดการสถานประกอบการนั้น อาจเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านความปลอดภัยอีกหน้าที่หนึ่งด้วย โดยมีหัวหน้าผู้ควบคุมที่มีประสบการณ์ และมีอำนาจหน้าที่ในสายการบังคับบัญชาเป็นผู้ช่วยหรือเป็นผู้รับมอบอำนาจไปปฏิบัติ ซึ่งในกรณีนี้ผู้รับผิดชอบงานความปลอดภัยจะต้องมีเวลาอย่างเพียงพอในการดำเนินงาน และได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ อย่างเหมาะสม

หน่วยงานขนาดเล็กปกติจะมีข้อได้เปรียบหน่วยงานขนาดใหญ่หลายประการในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย เพราะผู้จัดการหรือหัวหน้าผู้ควบคุมงานนั้นจะมีความใกล้ชิดกับพนักงาน ทราบปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี การจัดอบรมความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงานทำให้ได้ไม่ลำบาก การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์อันตรายทำได้รวดเร็ว นอกจากนี้โครงการส่งเสริมความปลอดภัย และการจูงใจพนักงานสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในหน่วยงานขนาดเล็กสามารถสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีได้ง่ายกว่าหน่วยงานขนาดใหญ่

อย่างไรก็ดี หน่วยงานขนาดเล็กจะเสียเปรียบหน่วยงานขนาดใหญ่ตรงที่อาจจะไม่สามารถจัดให้มีองค์กรที่สมบูรณ์แบบได้ เช่น อาจจะขาดแคลนบุคลากรและการบริหารด้านวิศวกรรมและด้านการแพทย์ แต่หน่วยงานขนาดเล็กก็อาจจะขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือด้านความปลอดภัยต่างๆ จากหน่วยงานอื่นได้ เช่น สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน กองตรวจความปลอดภัย สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

หน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งการว่าจ้างที่ปรึกษาทางวิศวกรรม และความปลอดภัย ในการให้ความช่วยเหลือตรวจตราและให้คำแนะนำเป็นครั้งคราวได้ สำหรับบริการด้านการแพทย์นั้น โรงงานอาจทำสัญญากับโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลในท้องถิ่นก็ได้ และขณะเดียวกันก็ควรจะได้มีการส่งพนักงานหรือหัวหน้า ที่เหมาะสมเข้ารับการฝึกอบรมปฐมพยาบาล เพื่อคอยช่วยเหลือเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินขึ้น หากสถานประกอบการสามารถที่จะมีพยาบาลสักหนึ่งคน อาจทำงานเต็มเวลาหรือทำงานบางเวลา ก็เชื่อว่าจะช่วยให้งานปลอดภัยมีความสมบูรณ์ขึ้นมากพอสมควรทีเดียว

1.3 หน่วยงานที่มีหน่วยปฏิบัติงานหลายหน่วย หน่วยงานที่มีหน่วยปฏิบัติงานอยู่หลายแห่ง เช่น งานก่อสร้างที่อาจกระจายอยู่หลายแห่ง การปฏิบัติงานในแต่ละแห่งนั้นอาจเป็นฤดูกาล อาจเป็นลักษณะชั่วคราว ซึ่งในสภาพการณ์เช่นนี้มักมีปัญหาในการควบคุมดูแลเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ในกรณีเช่นนี้ผู้บริหารที่รับผิดชอบจะต้องปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมตามสภาพการณ์

2. คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ออกประกาศเรื่อง คณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน บังคับให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป แต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานขึ้น โดยให้มีองค์ประกอบของคณะกรรมการเป็น ทวิภาคี คือ มีผู้แทนระดับบังคับบัญชา (ฝ่ายบริหาร) และผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการ (พนักงาน) ในสัดส่วนที่เท่ากัน โดยให้นายจ้างหรือผู้แทนนายจ้างเป็นประธานคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ

2.1 การจัดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน นับได้ว่าเป็นกลวิธีหนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก ในการประสานความร่วมมือและความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายพนักงาน ในการผลักดันให้เกิดความปลอดภัยขึ้นในสถานประกอบการให้เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย สำหรับการพิจารณาในการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยมี ดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน ต้องเป็นประธานคณะกรรมการความปลอดภัย เพื่อแสดงออกถึงความมุ่งมั่น และเอาจริงเอาจังในเรื่องนี้

2.1.2 องค์ประกอบของคณะกรรมการความปลอดภัยจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม กฎหมาย โดยมีกรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชา และกรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการ ในสัดส่วนที่เท่ากันให้นายจ้างหรือผู้แทนนายจ้าง (ผู้บริหารระดับสูง) เป็นประธาน และเจ้าหน้าที่

ความปลอดภัยในการทำงาน เป็นกรรมการและเลขานุการ จำนวนกรรมการให้เป็นไปตามกฎหมาย
ดังปรากฏในบทนำ

2.1.3 ให้นายจ้างเป็นผู้คัดเลือกกรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชา ส่วน
กรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการนั้น ให้เลือกตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมสวัสดิการและ
คุ้มครองแรงงานกำหนดคือ

2.1.3.1 กรณีสถานประกอบการกิจการที่มีคณะกรรมการลูกจ้าง ให้
คณะกรรมการลูกจ้างคัดเลือกลูกจ้างเป็นผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการ กรณีไม่มีคณะกรรมการ
ลูกจ้าง แต่มีลูกจ้างเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนลูกจ้างทั้งหมด ให้ สหภาพ
แรงงานทำการคัดเลือกผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการ

2.1.3.2 กรณีสถานประกอบการมีทั้งคณะกรรมการลูกจ้าง และ
สหภาพแรงงาน ให้คณะกรรมการลูกจ้างทำการคัดเลือกผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติงาน

2.1.3.3 กรณีสถานประกอบการไม่มีทั้งคณะกรรมการลูกจ้างและ
สหภาพแรงงาน หรือมีสหภาพแรงงานแต่จำนวนลูกจ้างเป็นสมาชิกไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวน
ลูกจ้างทั้งหมด ให้นายจ้างแต่งตั้งลูกจ้างระดับปฏิบัติการ ซึ่งไม่ประสงค์จะรับการคัดเลือกเป็น
ผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน แต่ไม่เกินห้าคน เป็นคณะกรรมการในการ
ดำเนินการคัดเลือกผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการ ตามขั้นตอนที่กำหนด

2.1.4 จำนวนกรรมการในคณะกรรมการควรมีจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด
หากเพิ่มจำนวนกรรมการก็ควรเพิ่มจำนวนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

2.1.5 กรรมการแต่ละคน ควรเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงาน การ
ปฏิบัติงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2.1.6 คณะกรรมการความปลอดภัยต้องเป็นผู้ที่มีไฟแรงมีความสนใจ และมี
สัมพันธภาพที่ดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเป็นอย่างดี
ดี เพื่อให้งานของคณะกรรมการดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2.1.7 คณะกรรมการความปลอดภัยจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น
จะต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากนายจ้างหรือฝ่ายบริหาร

2.2 การปิดประกาศและแจ้งการแต่งตั้ง เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการความ
ปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแล้ว กฎหมายกำหนดให้นายจ้างปิด
ประกาศรายชื่อและหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ โดยการเปิดเผย เพื่อให้ลูกจ้างได้
ทราบ ณ สถานประกอบการ กรณีมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการให้นายจ้างปิดประกาศรายชื่อ
ดังกล่าวภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เปลี่ยนแปลง

ให้นายจ้างส่งสำเนารายชื่อคณะกรรมการ และหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการ ต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายในห้าสิบวัน นับแต่วันที่แต่งตั้งกรรมการหรือคณะกรรมการ ชุดใหม่ การเปลี่ยนแปลงกรรมการหรือ หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ให้นายจ้างเก็บ หลักฐานการเปลี่ยนแปลงกรรมการ หรือหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ไว้ในสถาน ประกอบกิจการ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

สำหรับสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป และมีเจ้าหน้าที่ ความปลอดภัยในการทำงาน ให้นายจ้างแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นประจำทุกหกเดือน โดย ให้ส่งพร้อมกับรายงานการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่ความ ปลอดภัยในการทำงาน

2.3 องค์ประกอบของคณะกรรมการตามกฎหมาย ด้วยสถานประกอบการมีขนาดที่ แตกต่างกันไปทั้งด้วยกำลังคน กำลังการผลิต ฯลฯ การบริหารงานด้านความปลอดภัยจึงมีความ แตกต่างกันในเชิงการบริหาร กฎหมายจึงได้กำหนดจำนวนคณะกรรมการความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้น ตามขนาดของกำลังคนเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหาร ดังนี้

2.3.1 สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 50-99 คน ให้มีกรรมการไม่น้อยกว่า 5 คน โดยมีองค์ประกอบ คือ ประธานคณะกรรมการ 1 คน มาจากนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้าง กรรมการ 4 คน มาจากกรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชา 2 คน และกรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับ ปฏิบัติการ 2 คน ส่วนกรรมการและเลขานุการให้ประธานคณะกรรมการเลือกกรรมการ 1 คน เป็น เลขานุการ

2.3.2 สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 100-499 คน ให้มีกรรมการไม่น้อยกว่า 7 คน โดยมีองค์ประกอบ คือ ประธานคณะกรรมการ 1 คน มาจากนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้าง กรรมการ 5 คน มาจากกรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชา 2 คน และกรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับ ปฏิบัติการ 3 คน กรรมการและเลขานุการ 1 คน มาจากเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน

2.3.3 สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 500 คน ขึ้นไปให้มีกรรมการไม่น้อย กว่า 11 คน โดยมีองค์ประกอบ คือ ประธานคณะกรรมการ 1 คน มาจากนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้าง กรรมการ 9 คน มาจากกรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชา 4 คน และกรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับ ปฏิบัติการ 5 คน กรรมการและเลขานุการ 1 คน มาจากเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน

2.3.4 หากต้องการให้มีองค์ประกอบของคณะกรรมการมากกว่าตามที่กำหนด ไว้ใน ต้องเพิ่มกรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชาและกรรมการผู้แทนกรรมการลูกจ้างระดับ ปฏิบัติการในจำนวนที่เท่ากัน

2.3.5 สถานประกอบกิจการที่มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานมากกว่า 1 คนให้นายจ้างแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน 1 คน เป็นกรรมการ และเลขานุการของคณะกรรมการ

2.3.6 สถานประกอบกิจการที่ไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานตามที่กฎหมายกำหนดให้นายจ้างแต่งตั้งกรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชาเพิ่มขึ้นอีก 1 คน และให้ประธานคณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนเป็นเลขานุการ

2.4 หน้าที่ของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามกฎหมายได้กำหนดให้มีหน้าที่ 10 ข้อ ดังนี้

2.4.1 คณะกรรมการต้องประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2.4.2 สํารวจด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2.4.3 รายงานเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงาน และมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงาน เพื่อนำเสนอต่อนายจ้าง

2.4.4 ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการ

2.4.5 กำหนดระเบียบด้านความปลอดภัย มาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ เพื่อนำเสนอต่อนายจ้าง

2.4.6 จัดทำนโยบาย แผนงานประจำปี โครงการ หรือกิจกรรมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งความปลอดภัยนอกงานเพื่อนำเสนอต่อนายจ้าง

2.4.7 จัดทำโครงการหรือแผนการฝึกอบรม เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมถึงการอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านความปลอดภัยของลูกจ้าง หัวหน้างาน ผู้บริหาร นายจ้างและบุคลากรทุกระดับเพื่อนำเสนอต่อนายจ้าง

2.4.8 ติดตามผลความคืบหน้าเรื่องที่เสนอต่อนายจ้าง

2.4.9 รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี รวมทั้งระบุปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ เมื่อปฏิบัติหน้าที่ครบหนึ่งปี เพื่อนำเสนอต่อนายจ้าง

2.4.10 ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

สรุป

การบริหารงานความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น เป็นงานที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องและต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่ต้องเริ่มตั้งแต่ในด้านทัศนคติของผู้บริหารเอง ที่จะส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติของผู้บังคับบัญชาในสายงานต่างๆ ขององค์กร ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ สนใจใส่ใจ และเป็นผู้นำในการที่จะลงมือปฏิบัติเพื่อสนองนโยบายหรือแผนบริหารงานความปลอดภัย ในการจัดตั้งองค์กรความปลอดภัยของหน่วยงานจะต้องคำนึงถึงขนาดและโครงสร้างของสถานประกอบการ เช่น หน่วยงานขนาดใหญ่ หน่วยงานขนาดเล็ก จากขนาดและโครงสร้างของหน่วยงานจึงมีข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบอยู่ ดังนั้นการจัดตั้งองค์กรความปลอดภัยของแต่ละหน่วยงานจึงต้องพิจารณาตามความเหมาะสมและถูกต้องตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

คำถามทบทวน

1. จงอธิบายหลักการบริหารงานทั่วไปของ POSD CORB MODEL มาโดยละเอียด
2. การจัดทำแผนบริหารงานความปลอดภัย มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างไร
3. หลักการบริหารงานความปลอดภัย ประกอบด้วย 3 ข้อ มีอะไรบ้างพร้อมคำอธิบาย
4. บทบาทของผู้บริหารมีความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยอย่างไร
5. จงอธิบายความหมายของนโยบายความปลอดภัยมาพอสังเขป
6. จงอธิบายหลักในการจัดตั้งหน่วยงานความปลอดภัยของหน่วยงาน
7. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม บังคับให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป จัดทำในเรื่องใด
8. กรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการต้องเลือกตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้กำหนดไว้อย่างไร
9. สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 100 – 499 คน จะต้องมีการไม่น้อยกว่ากี่คน และมีองค์ประกอบอย่างไร
10. คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานมีหน้าที่อะไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- แก้วฤทัย แก้วชัยเทียม. 2548. การรับรู้การจัดการความปลอดภัย และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พัฒนา บุญญาประภา. 2546. ความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม. เชียงใหม่: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชำนาญ นพรัตน์เขต. 2543. ความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม. นนทบุรี : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานความปลอดภัย หน่วยที่ 1-8. (พิมพ์ครั้งที่13). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545. เอกสารการสอนชุดวิชา หลักความปลอดภัยในการทำงานหน่วยที่ 9-15 (พิมพ์ครั้งที่ 9). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิทยา เมฆขำ. 2545. การบริหารความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิทยา อยู่สุข. 2549. อาชีวอนามัยและความปลอดภัย. กรุงเทพฯ : หจก.เบสท์ กราฟฟิค เพรส.
- Det. Norske Veritas. (1996). **Modern Safety Management**. Georgia : International Loss Control Institute. Det. Norske Veritas.
- Harris, R. L. (2000). **Patty's Industrial Hygiene**. (Vols. 1-4). North Carolina : A-Wiley-Interscience Publication.